

Anàlisi de la publicació de revistes i articles en accés obert

(<http://www.ub.edu/blokdebid/ca/content/analisi-de-la-publicacio-de-revistes-i-articles-en-acces-obert>) [1]

Enviat per [Miguel Navas](http://www.ub.edu/blokdebid/ca/users/miguel-navas) [2] el Dc, 31/10/2018 - 11:29

Miguel Navas-Fernández
Centre de Documentació
Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Crawford, Walt (2018). *Gold open access journals 2012-2017: GOAJ 3*. Livermore (California): Cites & Insights Books. 179 p. Disponible a: <https://waltcrawford.name/goaj3.pdf> [7]>. [Consulta: 22/10/2018].

Crawford, Walt (2018). *Gold open access journals by country 2012-2017: a supplement to GOAJ 3*. Livermore (California): Cites & Insights Books. 293 p. Disponible a: <https://waltcrawford.name/cntry1217.pdf> [8]>. [Consulta: 22/10/2018].



Walt Crawford [9] és un bibliotecari retirat amb una activitat incansable. Al seu blog *Walt at Random* [10] va publicant els seus propis informes sobre revistes científiques i el seu butlletí *Cites & Insights: Crawford at large* [11] que tracta sobre biblioteques, tecnologia, mitjans de comunicació i comunicació científica. Fa servir la seva pròpia editorial, Cites & Insights Books.

Els seus treballs sobre revistes en accés obert, titulats *GOAJ: gold open access journals*, són exhaustius i de molta qualitat. Els publica des de 2016 en accés obert amb llicència CC BY i amb el suport i finançament d'SPARC. Crawford recull les revistes incloses al *DOAJ* i després realitza una descomunal feina manual revista per revista, recollint el preu dels *article processing charges* o APC (si n'hi ha) i el nombre d'articles per any.

Cadascun d'aquests informes *GOAJ* cobreix els sis anys anteriors a l'any de publicació. Així, *GOAJ 3*, que té una extensió de 179 pàgines, recull el període 2012-2017. [A la pàgina del projecte](#) [12] es poden consultar els tres informes publicats fins ara, juntament amb els *datasets*. El darrer informe, objectiu d'aquesta ressenya, inclou també un annex de 293 pàgines, del qual només es comentarà la informació corresponent a Espanya.

El primer que ens crida l'atenció d'aquest informe és el títol, *Gold open access journals*. I ho fa perquè si l'accés obert es divideix en dues rutes, la daurada (*gold*) per a les revistes i la verda (*green*) per als repositoris, aleshores totes les revistes són *gold*. L'autor justifica aquesta nomenclatura per diferenciar les revistes indexades al *DOAJ* de les que no ho estan. A més, estableix la categoria *gray* per identificar les revistes (suposadament depredadores) que apareixien a la famosa i desapareguda llista de Jeffrey Beall.¹

L'informe de Crawford recull 10.293 revistes, de les quals un 70 % van néixer després de l'any 2005. Del total de títols, el 69,7 % no cobra taxes de publicació APC. Això no obstant, una mica més de la meitat dels articles (56,3 %) provenen de revistes que sí cobren, perquè la ràtio d'articles per revista i any és molt més baixa per a les primeres (36) que per a les segones (110). El preu mitjà per article és de **1.557 \$**, amb un augment sostingut del 4 % anual durant els darrers quatre anys. Val a dir que més de 2/3 de tots els articles amb APC es concentren a les revistes més cares.

Una de les anàlisis estrella d'aquesta obra és la que apareix de manera gràfica a la seva coberta: els articles per any, dividits entre els que es paguen per publicar i els que no. El nombre d'articles ha crescut any rere any, però el factor diferenciat és que els articles amb APC han crescut més: un 84 % durant el total dels sis anys estudiats, davant del 58 % dels altres.

Crawford separa les revistes en dos grups ben diferenciats: «**APC land**» («la terra dels APC») i «**OA world**» («el món de l'accés obert»). El primer està constituït per 13 grans editorials, incloent Elsevier, Hindawi, Oxford University Press, PLoS, SAGE, Springer, Wiley i altres. BioMed Central i Nature també hi apareixen, ja que el *DOAJ* els considera com editorials separades d'Springer. Aquest grup va publicar quasi el 20 % del total de revistes al *DOAJ*, comptant amb el 43 % dels articles i el 84 % de tot el benefici potencial de cobrar per publicar, que l'autor estima en 413 milions de dòlars. No obstant, no totes les revistes publicades per aquestes editorials cobren APC: el 26 % de tots els articles de 2017 no en tenien, tot i que provenien de només el 13 % de les revistes. El preu mitjà de l'APC era de **1.955 \$**, superior al preu mitjà global del *DOAJ* que hem vist abans.

D'altra banda, «OA world» inclou més de 4.000 editorials, que són responsables del 80,5 % de les revistes actives el 2017 i el 57 % dels articles, però només del 16 % dels guanys de cobrar per publicar. El 81 % d'aquestes revistes ni tan sols cobraven APC, provocant que 2/3 parts de tots els articles d'aquest «món de l'accés obert» es publicuessin gratis. El preu mitjà d'APC en aquest grup va ser de **750 \$**, quasi tres vegades inferior al del grup de «la terra dels APC».

Quant a les **editorials**, l'autor n'estableix cinc tipus: universitats i centres de recerca; associacions, societats i ens governamentals; editorials «tradicionals» (comercials); editorials d'«accés obert» (comercials però especialitzades en revistes en obert); i d'altres. La primera tipologia d'editorial és la que publica el major nombre de revistes (51 %), i 3/4 parts de les quals no cobren APC. Això no obstant, les editorials especialitzades en accés obert, que estan en segon lloc amb el 20 % de títols, publiquen la majoria d'articles, 6/7 parts dels quals cobrant. Com s'ha vist, quants més articles publica una revista, més probable és que cobri per publicar. És més, les revistes amb APC més cars solen publicar més articles que les més barates.

La majoria de revistes sobre medicina publiquen les editorials «especialitzades en accés obert», mentre que les editorials comercials tradicionals i les societats científiques, en canvi, publiquen més revistes sobre ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques.

Quant al **lloc de publicació**, al grup «APC land» destaca el Regne Unit, responsable del 32 % dels títols, seguit d'Egipte (18 %) i Suïssa (11 %). Amb menys del 10 % podem destacar els Països Baixos, l'Índia i els EUA. El grup «OA world» està liderat clarament pel Brasil (13 %) i Indonèsia (12 %), que és el país que més ha crescut al *DOAJ* el 2017. L'autor destaca el creixement d'Espanya i Polònia i la baixada de l'Índia (3/4 parts de les seves revistes han desaparegut o han estat incloses a l'«APC land»). La distribució global de revistes per països es pot consultar en qualsevol moment al [DOAJ](#) [13] (veure «country of publisher»), on es pot veure la preeminència del Regne Unit, Indonèsia, Brasil, Espanya, EUA, Polònia i Iran.

Una informació interessant que ofereix aquesta obra és el percentatge de **revistes sense APC** que publica cada país. Així, si considerem només aquells països que publiquen més de 50 revistes, tindriem Espanya en primer lloc amb el 96 %, seguit de l'Argentina amb el 95 %, Brasil amb el 92 %, i d'altres països de l'Amèrica Llatina o «perifèrics» (fora de l'òrbita anglosaxona i d'Europa occidental). A la cua d'aquesta llista tindriem Sudàfrica i el Regne Unit per sota del 40 %, i altres grans productors de revistes en obert com l'Índia (54 %), Indonèsia (70 %) i els EUA (74 %) per sota dels mencionats anteriorment.

